

AGENCIJA ZA POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE

Ulica grada Vukovara 78, 10 000 Zagreb

Odjel za praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta

Vinkovačka cesta 63 c, 31 000 Osijek

Utjecaj tla na proizvodnju sigurne hrane

Po ocjeni Svjetske zdravstvene organizacije (WHO) i američkog Nacionalnog instituta za rak (NCI)

60 do 80 % svih oboljenja od raka prouzrokovano je štetnim polutantima iz zraka koji udišemo, hranom koju jedemo i vodom koju pijemo.

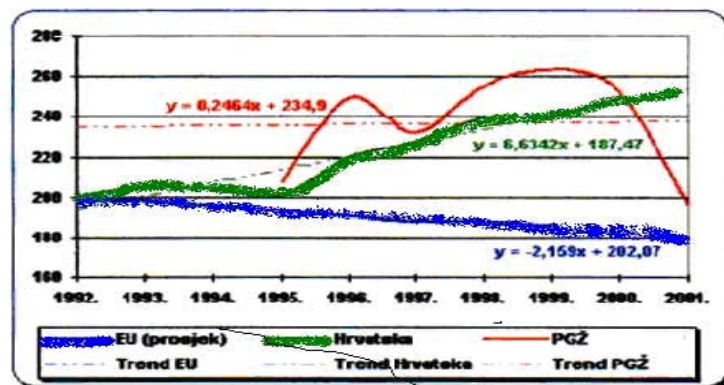
Slične rezultate dala su istraživanja Škole narodnog zdravlja "Andrija Štampar", navodeći 70 % svih oboljenja od raka kao posljedice zagađenog okoliša.

Raste broj kancerogenih oboljenja probavnog trakta stanovnika koji piju zagađenu vodu, što slijedi iz **porasta sadržaja nitrata, fosfata i teških metala** u podzemnim i površinskim vodama .

Vodeća uloga Primorsko-goranske županije u kancerogenim oboljenjima rezultat je najvećeg opterećenja tla u Hrvatskoj s kiselim kišama, odnosno talozima nitrata, sulfata i teških metala.

Posebno je ugrožen Gorski kotar !

Standardizirana stopa umrlih od novotvorina na 100 000 stanovnika

Trend karcinoma u Primorsko-goranskoj županiji, Hrvatskoj i Europi

Prema mjerenjima (Vrbek i Pilaš, 2001.) na 5 lokaliteta u kontinentalnom i brdsko-planinskom dijelu Hrvatske, najviše dušika, sumpora i klora taloži se u Gorskom kotaru (Lividraga), na visini nešto iznad 900 m . Taloženje je 3 puta veće od prosjeka PGŽ i 6-30 puta prekoračuje granične vrijednosti.

UZROCI:

Blizina zagađivača regionalnih (SI Italija), i lokalnih (naftna industrija u Rijeci, termoelektrana u Plominu) što dovodi do suhog taloženja štetnih tvari

*

Nepovoljan položaj GK u odnosu na strujanja vlažnog zraka u periodu ciklonske aktivnosti, čime GK postaje deponij za prihvat štetnih tvari iz zapadnih zemalja i Istarsko-riječkog područja

*

Osjetljivost pretežno kiselog tla, koje ne može neutralizirati štetni utjecaj kiselih kiša (otapaju kalcij, aluminij, teške metale, razaraju humus,...)

Onečišćivanje je unošenje u prirodu tvari koje se ne ugrađuju u žive organizme.

Zagađivanje je unošenje opasnih tvari u prirodu u količinama opasnim za život čovjeka i stanje okoliša. Štetne tvari se ugrađuju u žive organizme , te uzrokuju iritantnost, alergičnost, korozivnost, teratogenost, embriotoksičnost, genotoksičnost, karcinogenost, mutagenost,

SAVING OUR SOILS

inclusive
policies and
governance

investment in
sustainable soil
management

targeted soil
research

stopping soil
degradation
& restoring
degraded soils

effective
education &
extension
programmes

soil
information
systems

sustainable soil management

increasing **soil organic matter** content

keeping soil surface
vegetated

using **nutrients**
wisely

promoting
crop rotations

reducing
erosion

can lead to an average
crop yield increase of

58%

Zakonska regulativa o tlu vezano za onečišćenja i zagađenja tla u RH

- **Zakon o poljoprivrednom zemljištu**
- Zakon o gnojivima i poboljšivačima tla
- Zakon o sredstvima za zaštitu bilja
- Zakon o vodama
- Zakon o zaštiti prirode
- Pravilnik o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja
- ***Pravilnik o praćenju stanja poljoprivrednog zemljišta***
- Pravilnik o integriranoj proizvodnji poljoprivrednih proizvoda
- Pravilnik o višestrukoj sukladnosti
- Pravilnik o gospodarenju muljem
- Pravilnik o dobroj poljoprivrednoj praksi u korištenju gnojiva
- Pravilnik zaštite voda od onečišćenja nitratima
- Uredba o ekološkoj mreži
- Tehnološke upute za integriranu proizvodnju
- Akcijski program zaštite voda od onečišćenja nitratima
- Načela dobre poljoprivredne prakse
- Nacionalni akcijski plan za postizanje održive uporabe pesticida
- Pravilnik o zdravstvenoj ispravnosti vode za piće
- i drugi.

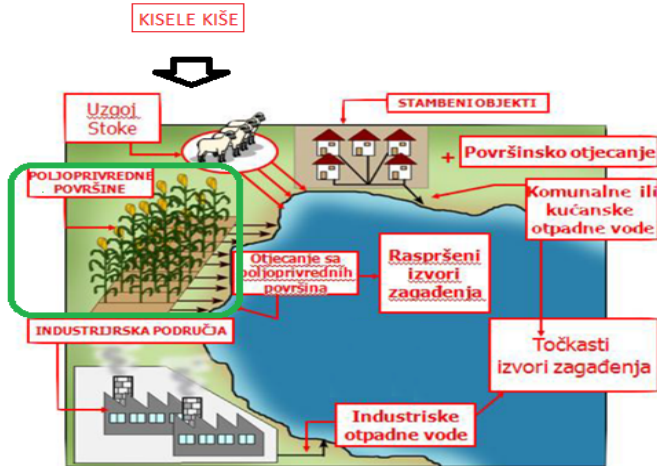
PRAVILNIK O ZAŠTITI POLJOPRIVREDNOG ZEMLJIŠTA OD ONEČIŠĆENJA (NN 9/14)

Zaštita zemljišta od onečišćenja provodi se zabranom, sprječavanjem i ograničavanjem unošenja onečišćujućih tvari u zemljište kao i poduzimanjem drugih mjera za njegovo očuvanje.

Onečišćujuće tvari su teški metali (Cd, Cr, Cu, Hg, Ni, Pb i Zn) i potencijalno toksični esencijalni elementi (Zn i Cu), organske onečišćujuće tvari (pesticidi, industrijske kemikalije, nusproizvodi izgaranja i industrijskih procesa), radionuklidi i patogeni organizmi. Onečišćujućim tvarima smatraju se i tvari koje se uobičajeno unose u zemljište, ali neadekvatnom primjenom (količine, vrijeme primjene, uvjeti u zemljištu i drugo) mogu prouzročiti štete po okoliš i/ili zdravlje ljudi.

Izvori onečišćenja su: industrijska proizvodnja i usluge, industrijski otpad, gradski otpad, naftna industrija, rudarstvo, elektrane, skladišta, vojna aktivnost, promet, transportni izljevi, poljoprivredna djelatnost, incidentne situacije i ostalo.

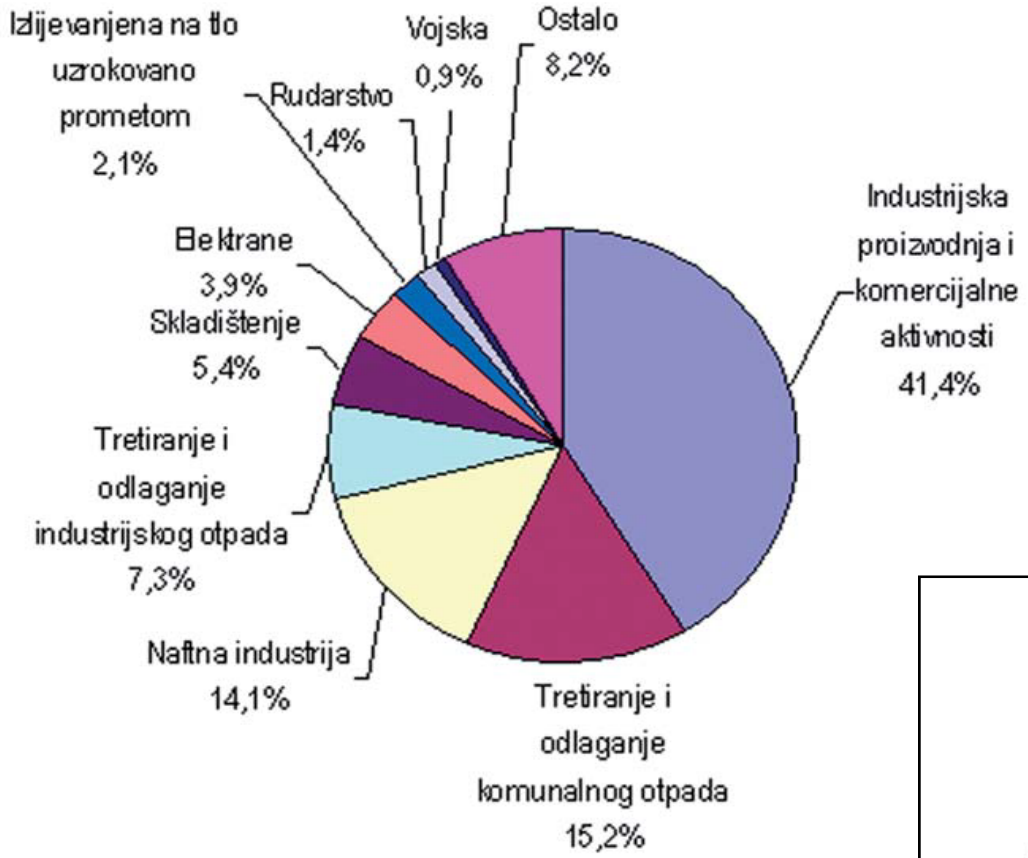
Izvori onečišćenja i zagađenja iz poljoprivrede

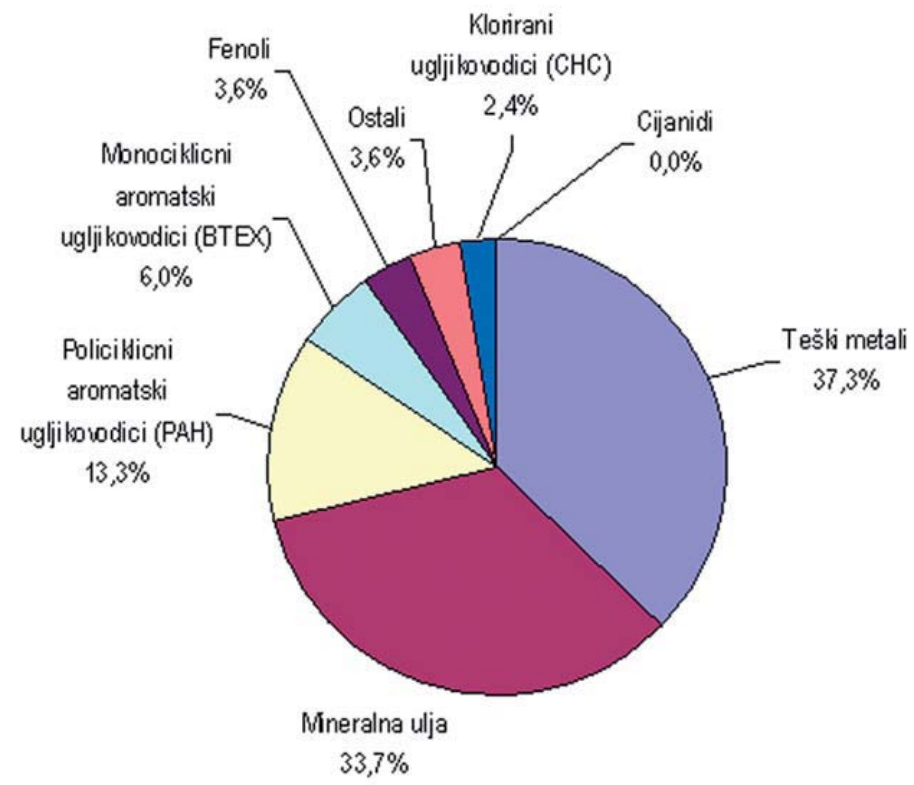
- Gnojiva
- Pesticidi
- Regulatori rasta, hormoni
- Onečišćena voda
- Kisele kiše
- Erozija tla i sedimentacija
- Stočarstvo
- Industrija
- Eksploatacija nafte, plina, ruda
- Odlagališta otpada
- i drugo .

Bilanca emisije onečišćenja tla potencijalnim onečišćivačima (crveno unos; plavo – rashod)

Pregled onečišćujućih tvari koje utječu na tla u Europi, EIONET 2007.

Pregled onečišćujućih tvari koje utječu na tla u Europi, EIONET 2007.

Djelatnosti Agencije za poljoprivredno zemljište

- utvrđivanja stanja oštećenosti poljoprivrednog zemljišta,
- praćenja stanja poljoprivrednog zemljišta putem obveznih analiza tla,
- utvrđivanja stanja neobrađenosti državnog poljoprivrednog zemljišta,
- utvrđivanje P1 i P2 zemljišta (osobito vrijedno i vrijedno poljoprivredno zemljište),
- sudjeluje u postupcima uređenja poljoprivrednog zemljišta,
- vodi evidenciju prenamjene poljoprivrednog zemljišta,
- prikuplja godišnja izvješća jedinica lokalne samouprave o primjeni agrotehničkih mjera i mjera uređenja i održavanja poljoprivrednih rudina,
- obavlja laboratorijske analize tla, vode za navodnjavanje, organskih i mineralnih gnojiva i poboljšivača tla,
- izrađuje preporuke za gnojidbu
- i drugo .

Projekt "Kontrola plodnosti tla na poljoprivrednim gospodarstvima" 2003-2014. godine

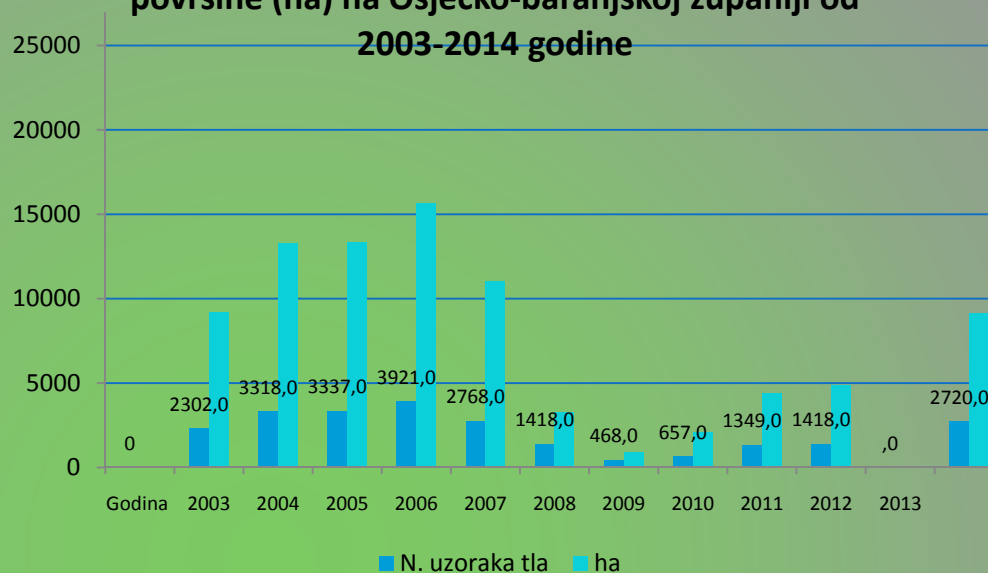
na području
Osječko-baranjske
Vukovarsko-srijemske
Brodsko-posavske
Dubrovačko-neretvanske
Virovitičko-podravske županije

- U suradnji sa županijom, jedinicama lokalne samouprave i Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku
- Cilj projekta je praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta i utvrđivanje preporuka za gnojidbu, **optimizacija gnojidbe i postizanja visokih i stabilnih prinosa u granicama ekonomičnosti, uz smanjivanje ekološkog opterećenja okoliša.**

Analizirani broj uzoraka (n) i poljoprivredne površine (ha) na Osječko-baranjskoj županiji od 2003-2014 godine

Godina	Broj Uzoraka (n)	Površina (ha)
2003	2302	9208
2004	3318	13272
2005	3337	13348
2006	3921	15684
2007	2768	11072
2008	1418	3260
2009	468	935
2010	657	2111
2011	1349	4437
2012	1418	4857
2014	2720	9167
Ukupno	23676	87351

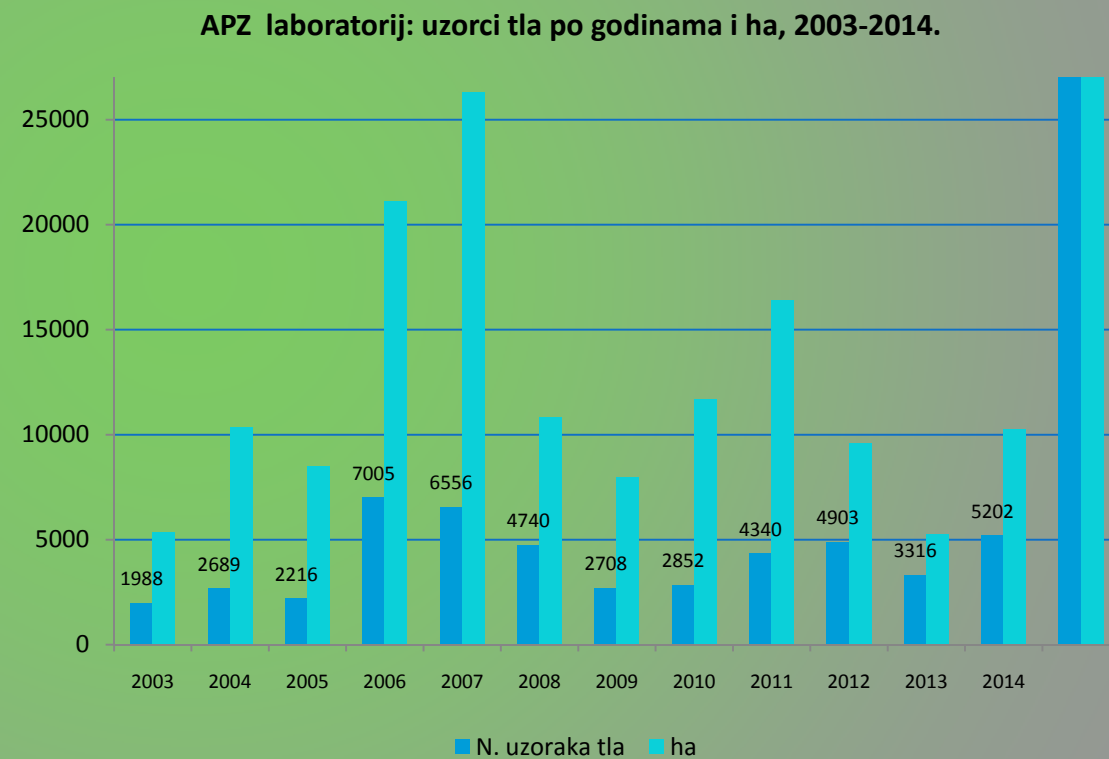
Uzimanje uzoraka: uzorak sa površine do 5 ha
Kemijske analize obuhvaćaju slijedeće parametre:

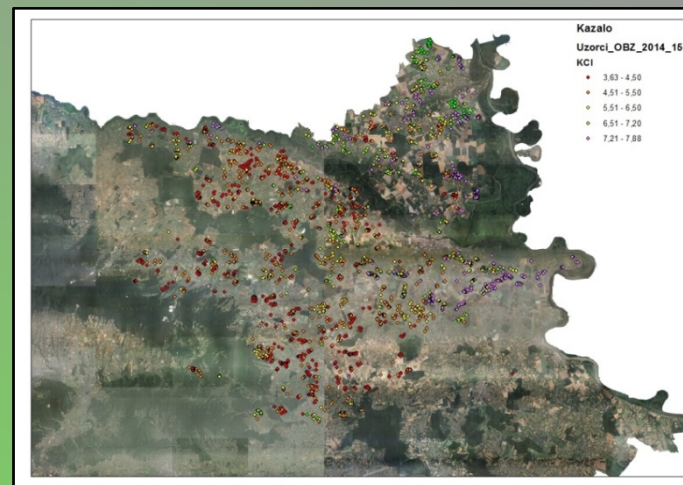
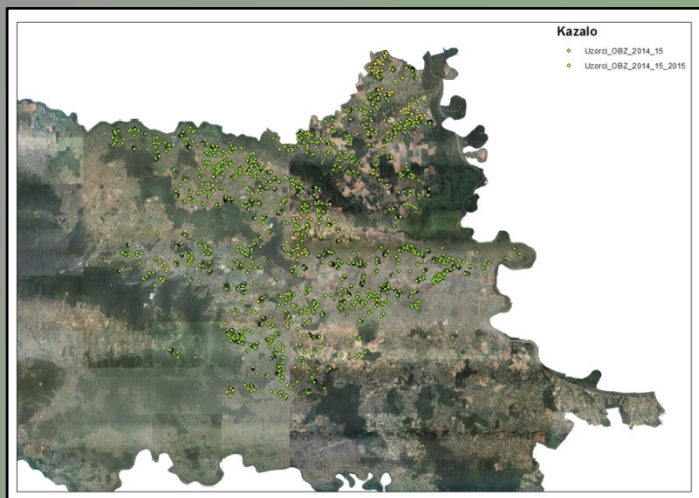
- pH u KCl i vodi
- lakopristupačni fosfor
- lakopristupačni kalij
- sadržaj humusa
- sadržaj karbonata ili hidrolitička kiselost

Preporuka gnojidbe

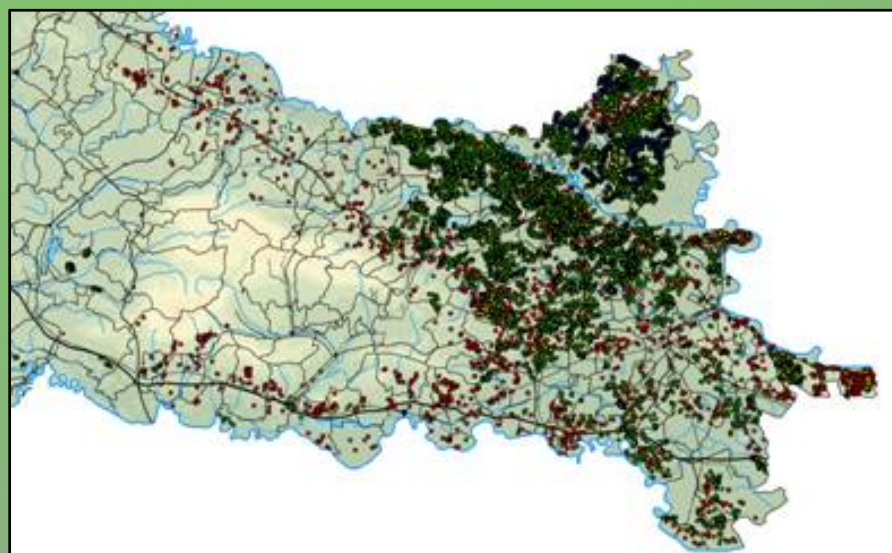
APZ-laboratorij: Analizirani broj uzoraka po godinama i površinama (ha)

Godina	Broj uzoraka (n)	Površina (ha)
2003	1988	5361
2004	2689	10374
2005	2216	8504
2006	7005	21129
2007	6556	26330
2008	4740	10860
2009	2708	7985
2010	2852	11675
2011	4340	16429
2012	4903	9585
2013	3316	5279
2014	5202	10248
Ukupno	48515	143759

Prostorna distribucija uzoraka tla OBŽ 2014. Kiselost analiziranih uzoraka tla OBŽ 2014.

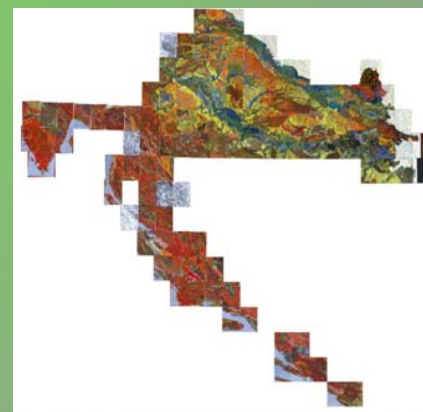
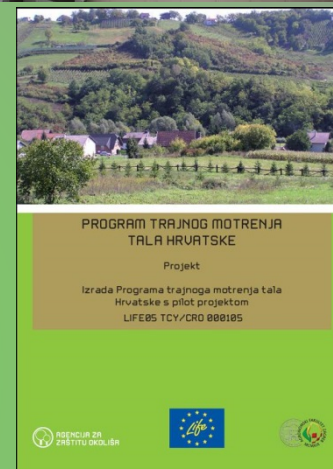
Prostorna distribucija uzoraka tla OBŽ, BPŽ, VSŽ, VPŽ 2003-2012.

Projekt "Analiza tla u proizvodnji šećerne repe" u suradnji sa Tvornicom šećera Osijek

Projekt "Izrada baze podataka o laboratorijima za agrokemijske, agrofizikalne i agromikrobiološke analize tla i biljnog materijala" u suradnji sa Agencijom za zaštitu okoliša

Projekt "Izrada programa motrenja tala Hrvatske s pilot projektima" u suradnji sa Agencijom za zaštitu okoliša i Agronomskim fakultetom iz Zagreba

Projekt "Hrvatski informacijski sustav za tlo (HIST) " u suradnji sa Agencijom za zaštitu okoliša oko digitalizacije Osnovne pedološke karte RH 1:50 000

Izvješće o program motrenju (monitoring) tala u Europi

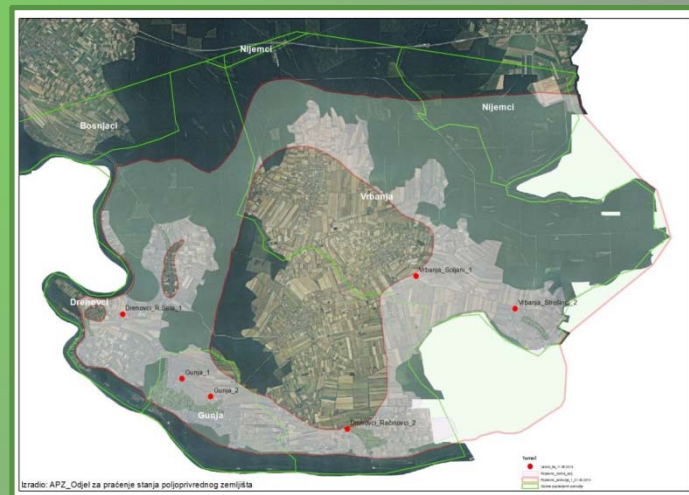
Država	Broj postaja	Učestalost mjerenja	Početna godina	Analiza teških metala
Austrija	383	3/10	1987–1995	da
Belgija	939	40	1947	ne
Bugarska	800	3/10	1986/1992	da
Češka	800	3/6	1992	da
Finska	853	5/12	1974/1992	da
Francuska	2 202	5/10	1993/2001	da
NJemačka	2600	5/10	1980/1997	da
Mađarska	1236	1/3/6	1993	da
Nizozemska	233	6/10	1983/1993	uglavnom da
Norveška	13	1	1992	?
Slovačka	429	5	1992	da
Španjolska	41	1	1995	no
Švedska	23665	4 mj/10	1983/1993	?
Švicarska	102	5	1985	da
Engleska	1200	1/5/15	1969/1992	uglavnom da

Praćenje stanja poljoprivrednog zemljišta na poplavljenom području općina Drenovci, Gunja i Vrbanja, 2014.

Uz osnovne **agrokemijske** analize tla i **mehanički sastav tla** određen je ukupan **sadržaj teških metala** i organske onečišćujuće tvari sukladno Pravilniku o zaštiti poljoprivrednog zemljišta od onečišćenja „Narodne novine“ br. 9/14.

Rezultati analiza tla potvrđuju da **poplavna voda nije uzrokovala onečišćenje tla.**

Raspored uzetih uzoraka tla na poplavljenom području

Projekt : Poljoprivreda u suradnji s prirodom – „ CHAIN“ 2012-2014.

U suradnji sa Institutom za ratarstvo i povrtarstvo – Novi Sad

Cilj: **Unaprijediti kontrolu onečišćenja tla i podzemne vode** na poljoprivrednim površinama u pograničnom području Podunavlja

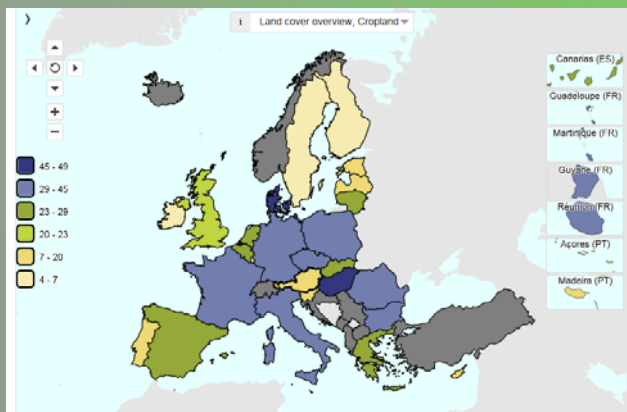
Rezultati

- *Uspostavljen tim za prekograničnu suradnju od poljoprivrednih proizvođača do mjerodavnih institucija.
- *Uspostavljeno mjerenje onečišćenja tla i podzemne vode na poljoprivrednim površinama za 10 kontrolnih lokacija, po pet sa svake strane granice.
- *Povećana razina znanja poljoprivrednih proizvođača o onečišćenjima u poljoprivredi.
- *Poboljšana zajednička promocija zaštite okoliša, tla i podzemne vode u pograničnom području Podunavlja.

Land Use/Land Cover Statistics – LUCAS 2015.

- u suradnji sa Državnim zavodom za statistiku
- Cilj projekta je prikupiti usklađene statističke podatke o korištenju zemljišta i pokrovu zemljišta, a koji će se koristiti za različite potrebe Europske unije.

Opseg poslova na projektu:

-- lociranje **3161** točke GPS uređajem i dolazak do točaka,

-- evidentiranje podataka o točkama na propisanim obrascima sukladno LUCAS metodologiji,

-- fotografiranje točaka,

-- uzorkovanje tla sondama na cca 10% točaka od ukupno **3161** točke,

-- unošenje prikupljenih podataka o točkama u IT aplikaciju.

Kako smanjiti onečišćenja i zagađenja iz tla?

- Odgovarajućom zakonskom regulativom

- Sustav kontrole

- Jačanje svijesti samih proizvođača, prerađivača i potrošača u lancu proizvodnje hrane-
proizvoditi u skladu sa mjerama dobre poljoprivredne prakse i višestruke sukladnosti;
promovirati integriranu poljoprivredu, ekološku poljoprivredu, organski uzgoj, koristiti
atestirane prskalice i rasipače gnojiva, kvalificiranu radnu snagu, kontrolirano deponirati i
distribuirati organskih gnojiva, držanje stoke na otvorenom, kontrola porijekla
namirnica, prirodni načini konzerviranja namirnica,

Zdrava tla

**osnova su za proizvodnju
zdravstveno ispravne hrane**

Tlo - izvor života – naša odgovornost

